

dē-terrēre

ad-icere (-iicere) -iō
= addere
aestimāre: magnī ae. =
magnī pretii esse cēn-
sēre
vīta -ae f < vīvere
re-manēre = manēre

expensive
precious
nōn-nūllī -ae -a = haud
paucī, complūrēs
pretiōsus -a -um =
magnī pretii
of great price

lucrum -ī n: l. facere =
pecūniā suā augēre
spēs -eī f = id quod
spērātur

NAVIGARE NECESSE EST

Multae nāvēs multīque nautae quotannīs in marī per-eunt. In fundō maris plūrimae nāvēs mersae iacent. Nec tamen ūllīs perīculīs ā nāvigandō dēterrentur nautae. “Nāvigāre necesse est” āiunt, et mercātōrēs, (quī ipsī perīcula maris adīre nōn audent), haec adiciunt: “Vīvere nōn est necesse!” Mercātōrēs mercēs suās magnī aestimant, vītam nautārum parvī aestimant!

Nec vērō omnēs mercātōrēs domī remanent, / cum mercēs eōrum nāvibus vehuntur. Nōnnūllī in terrās alienās nāvigant, quod mercēs pretiōsās nautīs crēdere nōlunt, sīcūt mercātor ille Rōmānus quī eādem nāve vehitur quā Mēdus et Lȳdia. Is laetus Ōstiā profectus est cum mercib⁹s pretiōsīs quās omni pecūniā suā in Italiā ēmerat eō cōsiliō ut eās maiōre pretiō in Graeciā vēnderet. Ita spērābat sē magnum lucrum factūrum esse. Iam vērō ea spēs omnis periit, nam flūctibus mersae

sunt mercēs in quibus omnem spem posuerat. Subitō mercātor ē dīvitissimō pauperrimus factus est. Nōn mīrum est eum maestum esse.

*hic mīrum est
acc. + infin.*

20 Mercātor ad gubernātōrem accēdēns multīs cum la-
crimīs queritur: "Heu, mē miserum! Omnia quae possi-
dēbam in fundō maris sunt. Quid faciam? Quid spē-
rem? Quōmodo uxōrem et liberōs alam? Nē as quidem
mihi reliquus est: omnia āmīsi. Heu!"

*subjunctive
hat am I to do?
liberalis question*

25 "Dēsine querī!" inquit gubernātor, "Nōn enim omnia
āmīsistī sī uxor et liberī tuī salvī sunt. Nōnne liberōs
(woman more) plūris aestimās quam mercēs istās? Dīvitiās āmittere mi-
serum est, at multō miserius liberōs āmittere."

Tālibus verbīs nauta mercātōrem maestum cōsōlārī
30 cōnātur, sed frūstrā, nam ille prōtinus "Nōlī tū mē cōn-
sōlārī" inquit, "qui ipse imperāvistī ut mercēs meae
iacerentur!"

Gubernātor: "Iactūrā mercium nāvis servāta est."

Mercātor: "Rēctē dīcis: meae mercēs ēiectae sunt, ut

*Cur?
quia...
35 nāvis tua salva esset!*

why? because we wanted

to be safe

Gubernātor: "Mercēs iēcimus ut nōs omnēs salvī es-
sēmus. Iactūrā mercium nō modo nāvis, sed etiam vīta
omnium nostrum servāta est. Mercēs quidem per-
iērunt, sed nēmō nostrum periit. Ergō bonum animū
40 habē! Laetāre ūnā nōbīscum tē vītam nōn āmīsisse si-
mul cum mercib⁹s! Hominēs fēlīcēs sumus."

Mercātor: "Vōs quidem fēlīcēs estis, nēmō enim
vestrum assem āmīsit. Mīrum nōn est vōs laetārī. At

*mīrum plus acc. + infin.
= Indirect statement*

pōnere posuisse positum

mīrus -a -um: mīrum =
quod mīrantem facit
maestus -a -um = mae-
rēns, tristis

heu! (dolōrem animī
significat)

ā-mittere -mīsisse
-missum ↔ accipere

plūris aestimāre = māiō-
ris pretiū esse cēnsēre
dīvitiae -ārum f(<dīves)
= magna pecūnia

prōtinus = statim

iactūra -ae f < iacere

omnēs nōs, gen omnium
nostrum
nēmō nostrum = nēmō
ex nōbīs
nōbīs-cum = cum nōbīs

fēlīx -īcis = cui rēs
bona accidit
nēmō vestrum = nēmō
ex vōbīs

ē-ripere -iō -ripuisse
 -reptum < ē + rapere
 laetitia -ae f < laetus
 af-ficere -iō -fécisse
 -fectum
 tristitia -ae f < tristis;
 t.ā afficere = tristem
 facere; t.ā affici =
 tristis fieri
 nāvigātiō -ōnis f < nāvi-
 gāre

dolor (animi) ↔ laetitia
 dolore afficere = dolentem (: maestum) facere

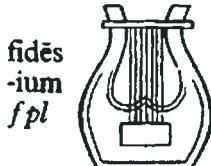
dī = diū

precāri (< precēs)
 = ḥorāre

vōbīs-cum = cum vōbīs
 per-turbāre = valdē
 turbāre

delphīnus
 -ī m

Ariōn -onis m

nōtus -a -um: is mihi
 nōtus est = eum nōvī
 ignārus -a -um = ignō-
 rāns, rudis
 nōbilis -e = multīs nōtus
 Lesbos -ī f
 Orpheus -ī m
 an = num
 ignōtus -a -um ↔ nōtus

fidicen -inis m = qui
 fidibus canit

Verbum imperandi

nōlīte mē monēre ut laetus sim, postquam omnia mihi
 ēripiūstis! Laetitia vestra mē nōn afficit.”

45

Gubernātor: “Nec quisquam nostrum tristitiā tuā af-
 ficitur. Semper gaudeō cum dē līberīs meīs cōgitō, quī
 māximā laetitiā afficiuntur cum patrem suum ē nāvigā-
 tiōne perīculōsā salvum redīre vident.”

Mercātor: “Ego quoque līberōs meōs amō nec eōs 50
 dolōre afficere volō. Sed quōmodo vivāmus sine pecū-
 niā? Quōmodo cibum et vestem emām īfantibus meīs?”

Ō dī immortālēs! Reddite mihi mercēs!”

Gubernātor: “Quid iuvat deōs precāri ut rēs āmissae
 tibi reddantur? Frūstrā hoc precāris.”

55

Mercātor: “Quid ergō faciam? Ipse dē nāve saliam,
 an in eādem nāve maneam vōbīscum?” Vir ita perturbā-
 tus est ut sē interroget, utrum in mare saliat an in nāve
 remaneat.

*Significatio
result
(consecutivus)*

“Salī modo!” inquit gubernātor, “Nēmō nostrum tē II
 prohibēbit. At certē nōn tam fēlīx eris quam Ariōn, qui
 delphīnō servātus est.”

Mercātor, qui Ariōnem ignōrat, “Quisnam est Ari-
 ôn?” inquit, “Nē nōmen quidem mihi nōtum est.”

Gubernātor: “Ignārus quidem es sī illum ignōrās. 65
 Ariōn, vir nōbilis Lesbī nātus, tam pulchrē fidibus ca-
 nēbat ut alter Orpheus appellārētur. An tam ignārus es
 ut etiam Orpheus tibi ignōtus sit?”

*(consecutivus
result)*

Mercātor: “Minimē vērō. Orpheus quidem omnibus
 nōtus est. Is fidicen nōbilissimus fuit qui tam pulchrē 70

canēbat ut bēstiae ferae, nātūram suam oblītae, accēderent, ut eum canentem audīrent, ac rapidī fluvī cōnsisterent, nē strepitū cantum eius turbārent. Orpheus etiam ad Īferōs dēscendit ut uxōrem suam mortuam
 75 inde redūceret... Sed perge nārrāre dē Arīone."

Gubernātor, ^{cum + subj.} omnēs attentōs videat, hanc fābulam nārrat:

"Cum Arīon, nōbilissimus suī temporis fidicen, ex Italiā in Graeciam nāvigāret magnāsque dīvitias sēcum 80 habēret, nautae pauperēs, quī hominī dīvitī invidēbant, eum necāre cōstituērunt. Ille vērō, ^{ab.} cōsiliō eōrum cognitō, pecūniām cēteraque sua nautis dedit, hoc sōlum ūrāns ut sibi ipsī parcerent. "Ecce" inquit "omnia quae possideō iam vestra sunt. Dīvitias meās habēte, parcite 85 vītae! Permittite mihi in patriam revertī! Hoc sōlum precor." Nautae precibus eius ita permōtī sunt ut manūs quidem ab eō abstinentērent; sed tamen imperāvērunt ut statim in mare dēsilīret! Ibi homō territus, ^{cum} iam vītam dēspērāret, id ūnum ūrāvit ut sibi licēret vestem 90 ūrnātam induere et fidēs capere et ante mortem carmen canēre. Id nautae, studiōsī cantum eius audiēdī, eī permīserunt. Ille igitur, pulchrē vestītus et ūrnātus, in celsā puppī stāns carmen clārā vōce ^{idiomati} ad fidēs cecinīt. Ut 95 Orpheus cantū suō ferās ad sē alliciēbat, ita tunc Arīon canendō piscēs allēxit ad nāvem. Postrēmō autem cum fidibus ūrnāmentīsque, sīcut stābat canēbatque, in mare dēsiluit.

oblītae : cum oblīvisce-rentur
 rapidus -a -um (< rapere)
 = celerrimus
 nē = ut nē (: quia... turbāre
 nōlēbant)
 cantus -ūs m < canere

inde = illinc
 re-dūcere
 cum videat = vidēns,
 quia videt

cum... nāvigāret = dum
 nāvigat

in-vidēre (+ dat) = in-imicus esse ob bonum
 aliēnum

parcere (+ dat) = nōn
 necāre, salvum esse
 sinere

per-mittere (eī) = sinere
 (eum)
 per-movēre: permōtī
 sunt : animi eōrum
 p. sunt
 abs-tinēre < abs + tenēre
 dē-silīre -uisse < dē
 + salīre
 dē-spērāre ↔ spērāre

carmen -inis n = verba
 quae canuntur

Canere, cecinisse

celsus -a -um = altus
canere cecinisse
 al-licere -iō -lēxisse
 -lectum

repente = subito
 sub-ire eum = sub eum
 ire
 dorsum -in = tergum
 bestiae
 vehere vēxisse vectum
 ex-pōnere
 Periander -drī m
 parum : haud
 crēdere -dīsсе
 quasi = tamquam
 fallāx -ācis = quī fallit

see below

inde : ex Italiā

appārēre -uisse = in cōspectum venire
 stupēre = valdē mīrārī
 maleficium -in = malum
 factum
 cōnfiterī -fessum esse
 = fatērī

dubitō num fābula vēra
 sit = nōn crēdo fābulam
 vēram esse

sī-ve... sī-ve

salūs -ūtis f < salvus
 in modum = modō (abl)
 dē salūte dēspērāre
 = salūtem d.
 nōn-numquam = haud
 rārō, satis saepe

bonō animō (abl) esse =
bonum animum habēre

anima : vīta

"Tum vērō nova et mīra rēs accidit: delphīnus, / cantū
 allecetus, / repente hominem natantem subiit / eumque in
 dorsō suō sedentem vēxit / et in lītore Graeciae salvum 100
 exposuit. Inde Arīon prōtinus Corinthum petīvit, ubi
 rēgem Periandrum, [amicum suum] adiit / eiique rem (sic-
 ut + indicative
 ut acciderat) nārrāvit. Rēx haec parum crēdidit, et Arīon-
 nem (quasi virum fallācem) cūstōdīrī iussit. Sed post-
 quam nautae Corinthum vēnērunt, rēx eōs interrogāvit 105
 'num scīrent ubi esset Arīon et quid faceret?' Respon-
 dērunt 'hominēm, cum inde abīrent, in terrā Italiā fu-
 isse / eumque illīc bene vīvere, / aurēs animōsque homi-
 num cantū suō dēlectāre atque magnum lucrum facere.'
 + subj -
 Cum haec falsa nārrārent, Arīon repente cum fidibus 110
 ornāmentisque (cum quibus sē in mare iēcerat) appāruit.
 Nautae stupentēs, cum eum (quem mersum esse putā-
 bant) ita vīvum appārēre vidērent, prōtinus maleficium
 suum cōfessī sunt."

Hic Mēdus "Etsi nōtum est" inquit "nōnnūllōs homi- 115
 nēs delphīnīs vectōs esse, tamen dubitō num haec fā-
 bula vēra sit."

Gubernātor: "Sive vēra sive falsa est, valdē mē dēlec-
 tat fābula dē fēlīcī salūte Arīonis, nam sīcut ille mīrum
 in modum servātus est, cum iam dē salūte dēspērāret, 120
 ita hominēs nōnnumquam contrā spēm ē māximīs perī-
 culīs ēripiuntur. Hāc fābulā monēmur ut semper bonō
 animō simus nēve umquam dē salūte dēspērēmus. Dum
 anima est, spēs est."

125 Haec verba tandem mercātōrem perturbātum aliquid cōnsolārī videntur.

III Tum vērō Lȳdia ad Mēdum versa "Modo tē interrogāvī" inquit "tuane esset pecūnia quā hunc ānulum ^{-ne + sub} ~~lāshraf it was~~ ēmīstī. Cūr nōndum mihi respondistī?"

130 Ita repente interrogātus Mēdus 'sē pecūniām ē sacculō domini ^{perfect in finitive} surripuisse' cōfītētur.

^{acc.} "Ō Mēde!" exclāmat Lȳdia, "Fūr es! Iam mē pudet tē, fūrem nēquissimum, amāvisse!"

At Mēdus "Nōlī" inquit "mē fūrem appellāre, | mea 135 Lȳdia! Dominus enim aliquid pecūlii mihi dēbēbat | Pe-

cūlium dēbitum sūmere fūrtum nōn est."

^{pergit + infin.} Sed Lȳdia pergit eum fūrtī accūsāre: "Fūrtum fēcistī, ^{continuer to do X.} Mēde! Frūstrā tē excūsāre cōnāris."

Mēdus: "Sī fūrtum fēcī, tuā causā id fēcī. Eō enim cōsiliō ^{steal} nummōs surripūi ^{ut} dōnum pretiōsum tibi emerem. Nōnne hoc beneficium potius quam maleficium esse tibi vidētur?"

Lȳdia: "Facile est aliēnā pecūniā dōna pretiōsa emere. Tāle dōnum mē nōn dēlectat. Hunc ānulum iam 145 gerere nōlō: in mare eum abiciam!" Hoc dīcēns Lȳdia ānulum dē digitō dētrahit, | sed gubernātor prōtinus bracchium eius prehendit. | Simul Mēdus ānulum [ē manū Lȳdiae lāpsum] capit.

Lȳdia irāta exclāmat: "Abstinē manum, nauta!" at ille 150 "Nōlī stultē agere!" inquit, "Nēmō tibi ānulum ita abiectum reddet — nisi forte tam fēlīx eris quam Poly-

vidērī = secem (infin.)
a common expression

"hāng hāng" vertere

sur-ripare -iō -ripuisse ^{steal.}
-reptum <sub + rapere
fūr fūris m

nēquam, comp nēquior,
sup nēquissimus

pecūlium = "pecūlium"
the slave's wage.

fūrtum -i n = maleficium
fūris
accūsāre + gen: fūrtī ac-
cūsāre = dē fūrtō a.

bene-ficium -i n ↔ male-
ficium

ab-icere (-iicere) -iō
-iēcisse -iectum < ab
+ iacere
dē-trahere

lābī lāpsum esse (= cadere)

Polycratēs -is m

tam... quam
as... as

tyrannus -ī m = rēx
sevērissimus
Samius -a -um
< Samos -īf

sē-sē = sē

tankus ... ut
so great ... mat
(consequuntiae)

fēlicitās -ātis f < fēlix

suādere -sisse (+ dat) =
persuādere cōnāri
iactūram facere reī = rem
abicerē/āmittere
invidia -ae f < invidēre
ā-vertere : prohibēre

piscātor -ōris m = qui
piscēs capit

dōnāre (< dōnum) = dare

secāre -uisse sectum
= cultrō dividere

re-cognōscere

quis-quam, acc quem-
quam = ullum hominem
fortūna -ae f. hominis
= quod forte homini ac-
cidit

cratēs, (tyrannus Samius) cuius ānulus, quem ipse in
mare abiēcerat,) mīrum in modum inventus est nōn in
fundō maris, sed in ventre piscis!"

Lydia: "Cūr ille tyrannus ānulum suum abiēcit?" 155

Gubernātor: "Ānulum abiēcit, cum sēsē nimis fēli-
cēm esse cēnsēret. Nihil malī umquam eī acciderat ac
tanta erat potestās eius, tanta glōria tantaeque dīvitiae,
ut nōn sōlum aliī tyrannī, sed etiam dī immortālēs eī
invidērent. Tum amīcus eius, rēx Aegyptī, cum fēlicitā-
tem atque glōriam eius ingentem vidēret, tyrannō suā-
sit, (ut iactūram faceret eius reī quā māximē omnium
dēlectābatur: ita deōrum invidiam āvertī posse spērā-
bat. Polycratēs igitur nāvem cōncendit et ānulum
quem pretiōsissimum habēbat in mare abiēcit. 165

"Paucīs post diēbus aliquī piscātor in eōdem mari
pisces cēpit, qui tam formōsus erat ut piscātor eum nōn
vēnderet, sed tyrannō dōnāret. Vērum antequam piscis
ad mēnsam tyrannī allātus est, servus (qui pisces secā-
bat) eī ānulum attulit 'quem in ventre piscis inventum
esse' dīxit. Polycratēs, cum ānulum suum recognōsce-
ret, māximā laetitiā affectus est." 170

Mēdus: "Nēmō umquam eō tyrannō bēātior fuit!"

Gubernātor: "Nōlī quemquam ante mortem bēātum
dīcere! Hoc nōs docet fortūna illius tyrannī. Polycratēs 175
enim paulō post ā quōdam virō fallācī, (qui eum falsīs
prōmissīs Samō in Asiam allēxerat, terribilem in mo-
dum necātus est. Ita nōnnumquam vita bēāta morte
abī!

miserrimā fīnītūr. Varia quidem est hominum fortūna,
 180 sed homō prūdēns (bonam et malam fortūnam) aequō
 animō fert | nec alterius fortūnae invidet."

Dum gubernātor loquitur, altera nāvis procul in mari
 appāret. Mēdus eum apprehendit et "Dēsine loqui!"
 inquit, "Cūrā negōtium tuum! Quīn prōspicis? Vidēsne
 185 nāvem illam vēlōcem quae ā septentriōnibus nōbīs ap-
propinquat?"

"Per deōs immortālēs!" inquit gubernātor, cum pri-
mum nāvem appropinquantem prōspexit, "Illa nāvis
 vēlōx nōs persequitur. Certē nāvis praedōnum est. Om-
 190 nia vēla date, nautae!"

Nāvis autem vēlīs sōlīs nōn tam vēlōciter vehitur
 quam ante tempestātem, nam vēla ventō rapidō scissa
 sunt. Itaque gubernātor imperat ut nāvis rēmīs agātur.
 Mox rēmīs vēlīsque vehitur nāvis quam vēlōcissimē po-
 195 test, sed tamen altera nāvis, (cuius rēmī quasi ālāe ingen-
 tēs sūrsum deorsum moventur,)magis magisque appro-
pinquat.

Gubernātor perterritus exclāmat: "Ō dī bonī! Quid
faciāmus? Brevī praedōnēs hīc erunt."

200 Tum mercātor, cum gubernātōrem pallidum videat,
 "Bonō animō es!" inquit, "Nōlī dēspērāre! Spēs est,
 dum anima est."

Subjunctive
as (?)

brevī = brevī tempore = mox = soon

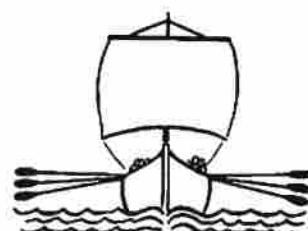
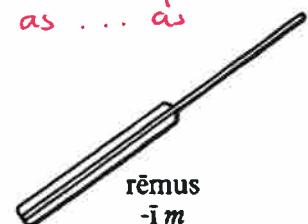
fīnīre (< fīnis): rem f.
 = finem facere reī
 varius = quī mūtātur
 aequus animus = animus
 cōstāns
 ferre = patī

vēlōx -ōcis = celer
 ap-propinquāre (+ dat)
 = prope venire

Cum pīnum =
as soon as

tam ... quam
as ... as

GRAMMATICA LATINA

'Ut', 'nē' cum coniunctivō

[A] Tempus praesens.

205

Iūlius Dāvō imperat *ut* puerum excitet. Aemilia Syram monet *nē* puellam excitet.

Dāvus clāmat, *ut* puerum excitet. Syra tacet, *nē* puellam excitet.

Dāvus ita (*tam* clārē, *tantā* vōce) clāmat *ut* puerum excitet. 210
Syra *tam* quiēta est *ut* puellam *nōn* excitet.

[B] Tempus praeteritum.

Iūlius Dāvō imperāvit *ut* puerum excitāret. Aemilia Syram monuit *nē* puellam excitāret.

Dāvus clāmāvit, *ut* puerum excitāret. Syra tacēbat, *nē* puel- 215
lam excitāret.

Dāvus ita clāmāvit *ut* puerum excitāret. Syra *tam* quiēta erat *ut* puellam *nōn* excitāret.

Vocabula nova:

fundus
vita
lucrum
spēs
dīvitiae
iactūra
laetitia
tristitia
nāvigātiō
delphinus
fides
fidicē
cantus
carmen
dorsum
maleficium
salūs
fūr
fūrtum
beneficiū
tyrannus
fēlicitas
invidia
piscātor
fortūna
rēmus

PENSVM A

Magister puerōs monet — pulchrē scrib—. Sextus tam pulchrē scribit — magister eum laud—. Magister ipse calamum sūmit, — litterās scrib—.

Daedalus ālās cōnfēcit — ē labyrinthō ēvol—. Icarus tam altē volāvit — sōlī appropinqu—, quamquam pater eum monuerat — temerārius es—.

Herī Quīntus arborem ascendit, — nīdum quaer—, etsī pater eum monuerat — cautus es—. Medicus Quīntō imperāvit — oculōs claud—, — cultrum medicī vid—. Quīntus tam pallidus erat — Syra eum mortuum esse put—.

Sōl ita lūcēbat — pāstor umbram pet—, — in sōle ambul—.

Tantus atque tālis deus est Iuppiter — Optimus Māximus appell—.

Verba: vehere —isse —um; pōnere —isse —um; āmittere —isse —um; allicere —isse —um; ēripere —isse —um; secāre —isse —um; suādere —isse; dēsilīre —isse; canere —isse; crēdere —isse; cōfitēri —um esse; lābī —um esse.

PENSVM B

Orpheus, fidicen —, tam pulchrē canēbat ut ferae — [= prope venīrent] ac fluvīi — cōsisterent. Etiam ad — dēscendit, ut — [= illinc] uxōrem suam —. Nēmō tam — est ut Orpheum ignōret.

Ariōn quoque omnibus — est. Cum ille magnās — sēcum in nāve habēret, nautae pauperēs hominī dīvitī — eumque necāre cōnstituērunt. Ariōn, cum — suam in perīculō esse sentīret, pecūniām nautīs — [= dedit] eōsque ḫrāvit ut sibi —. Precibus — nautae eī permīsērunt ut ante mortem — caneret. Hōc factō, Ariōn in mare —; sed delphīnus eum in — sedentem ad lītus vēxit. Ita ille servātus est, cum iam salūtem —. Nautae, cum Arīonem — [= in cōspectum ve-nīre] vidērent, — [= statim] — suum cōfessī sunt.

PENSVM C

Quōmodo mercātōrēs lucrum faciunt?
Cūr mercātor Rōmānus trīstis est?
Quārē mercēs ēiectae sunt?
Quid mercātor deōs precātur?
Quārē ad Īferōs dēscendit Orpheus?
Num nautae Arīonem gladiīs interfēcērunt?
Quōmodo Ariōn servātus est?
Quid nōs monet haec fābula?
Cūr Polycratēs ānulum suum abiēcit?
Ubi ānulus eius inventus est?

pretiōsus
mīrus
maestus
fēlix
nōtus
ignārus
nōbilis
ignōtus
rapidus
celsus
fallāx
vēlōx
dēterrēre
adicere
aestimāre
remanēre
querī
āmittere
ēripere
afficere
precāri
perturbāre
redūcere
invidēre
parcere
permittere
permovēre
abstinēre
dēsilire
dēspērāre
allicere
subīre
expōnere
appārēre
stupēre
cōfitērī
surripere
abicere
dētrahere
suādēre
dōnāre
secāre
recognōscere
finīre
appropinquāre
nōnnūlli
sēsē
frūstrā
inde
prōtinus
repente
quasi
nōnnumquam